

Мирослава Миленовић, финансијска форензичарка и члан Савета за борбу против корупције

Држава је пронашла трећину кипарског новца

Део новца који је Милошевићев режим износио на Кипар пронађен је после 5. октобра, а вратио се у Србију кроз процес приватизације. Токови новца могу да се испрате, питање је да ли држава то жели

Катарина Прерадовић

НЕДОСАЊАНИ САН ГРАЂАНА СРБИЈЕ О томе да сазнају ко се обогатио деведесетих на њиховој муци и како је овдашња бизнис елита стекла чувени први милион, повремено се подгрева још од петооктобарских промена. Потрага за милијардама изнетим током деведесетих на Кипар никада није добила епилог, а Милошевићева политичка и бизнис елита, која је у томе учествовала, остала је аболитана. Упркос увреженом веровању да је кипарском новцу изгубљен сваки траг, Мирослава Миленовић, финансијска форензичарка и чланица Савета за борбу против корупције у разговору за НИН тврди да је потпуно сигурна да је део новца пронађен. „Не слажем се са тврдњом да нисмо успели да нађемо тај новац. Али се слажем да ту причу нисмо испричали до краја. А прича је страшна. Новац из буџета се 90-их у џаковима износио на Кипар, а онда ни то није било довољно, па смо у џаковима изнели и пензиони и здравствени фонд и стару девизну штедњу и Фонд за препород Србије... Према неким проценама изнето је близу десет милијарди долара. Тако су се под плаштом патриотизма, јер смо били под санкцијама УН, уз патриотски део набавке лекова, хране и горива, пунили „патриотски“ џепови појединаца, будуће политичке и економске елите“, каже Миленовићева.

Дакле, тврдите да су државне структуре нашле тај новац, али га нису вратиле држави?

Апсолутно сам сигурна да је барем део новца пронађен. Али није враћен држави већ се вратио у Србију под именом прав-

них и физичких лица кроз процес приватизације. Сетимо се да је за потребе Хашког трибунала Мортен Толкидстен, мој колега форензични истражитељ, урадио одличан извештај, који је показао механизам изношења пара, депоновања пара на Кипру на одређене фирме, чији су власници били физичка лица и пребацивање са тих фирми на друге фирме у неколико слојева, а затим пребацивање на неколико дестинација у свету. Једна је Русија, друга Либија, трећа арапске земље... Новац је одлазио на рачуне правних лица, где су одређена физичка лица имала право располагања тим средствима. Мана тог извештаја је што он није био свеобухватан, његов фокус је био искључиво и само на куповини и набавци оружја, јер их је то интересовало у поступку доказивања онога што се десило током ратова. Како је тај форензични рачуновођа успео да пронађе за потребе Хага тај део, могу да кажем да је сваки други део исто тако доступан. Потпуно сам сигурна да су у архивама BB Cobi на Кипру могли да се нађу врло јасни путокази куда треба да се иде. Да ли су до данас они уништени, да ли је у ове четири банке, које су и данас у стечају, попут Беобанке и Београдске банке, све попаљено и склоњено, то не знам.

То су озбиљне тврдње. Ко је пронашао новац, Динкић и његови сарадници јер су они први трагали, неко касније и на основу чега то тврдите?

То треба питати оне који су ишли на Кипар. И они су сами говорили да су нешто нашли, па су онда враћени у земљу. Имате и кривичне пријаве Владана Бати-

МИТАР МИТРОВИЋ ЗА НИН

Новац, из буџета се 90-их у џаковима износио на Кипар, а онда ни то није било довољно, па смо у џаковима изнели и пензиони и здравствени фонд и стару девизну штедњу и Фонд за препород Србије... Према неким проценама изнето је близу десет милијарди долара. Тако су се под плаштом патриотизма, јер смо били под санкцијама УН, уз патриотски део набавке лекова, хране и горива, пунили „патриотски“ џепови појединаца, будуће политичке и економске елите

ћа и адвоката Александра Лојпура о том питању и у њима стоји да је одређени део новца пронађен.

Колико новца је враћено?

То је тешко рећи, али постоје претпоставке да је нађено 20 - 30 одсто од тих десет милијарди долара, дакле скоро трећина.

Зашто држава то не истражи и не докаже?

То је питање за специјалног тужиоца Миљка Радисављевића, шта је са кривичним пријавама и да ли ће почети да се ради када буде јасно да ће застарети у некој од фаза поступка.

Да ли су паре српских држављана у швајцарској банци ХСБЦ опране са Кипра?

С обзиром на то да се ради о преко 90 рачуна који су отворени у периоду 1990-2006. са више од 45 милиона евра, може се претпоставити да је један део кипарских пара завршио и у Швајцарској. Швајцарска је одувек била омиљена дестинација економске и политичке елите са ових простора као и Панама, Британска Девичанска Острва, Бахами, Кајманска острва, а у новије време Лихтенштајн, Луксембург, Делавер.

Који профил људи одавде може стајати иза тога и хоћемо ли икада сазнати њихова имена?

То могу бити пословни људи који желе да избегну порез, утајивачи пореза, припадници криминалних група, криминалци трговци оружјем и припадници нарко-картела, а могу да буду и корумпирани појединци - припадници политичког естаблишмента. Сигурна сам да ће, ако тужилаштво са својим колегама

из окружења, буде покренуло заједничку истрагу, шанса да распетљамо и допричемо ову швајцарско- кипарску причу бити већа.

Да ли после оволико година постоји шанса да део кипарског новца буде враћен држави?
Сањам тај дан.

У последње две године из Владе најављују да ће донети закон о утврђивању порекла имовине. Може ли он помоћи да се утврди како су овдашњи тајкуни стекли тај чувени први милион?

Нажалост, не верујем у то. Јесам за враћање онога што је грађанима отето, али за одговор на питање о првом милиону овдашњих тајкуна и евентуалном одузимању имовине морао би да се изврши коренити преображај закона, након којег би се отвориле правне дилеме о неприкосновености приватне својине, могућем кршењу људских права, и слично. Конвенција УН за борбу против корупције из 2005. године препоручила је чланицама УН да у кривични закон уведу дело неоснованог богаћења. То је прихватила и Србија у свом Акционом плану и Стратегији за борбу против корупције, у којој нема Закона о утврђивању порекла имовине.

Како онда тумачите најаве премијера да ће ове године бити донет такав закон, иако тога нема у Акционом плану са ЕУ?

За мене је то само политички маркетинг, јер ако од фебруара 2013. Вучић најављује тај закон, дакле већ две године, а нема ни радне групе, ни конкретних помака, немам друго објашњење.

Ако би се, у складу са планом, увело кривично дело неоснованог богаћења, ко би у Србији имао разлога да стрепи?

Сви они који имају много, а нису платити ни динара пореза.

Да ли ту спадају тајкуни?

Плашим се да не, јер они на своје име готово да немају ништа. Њихове фирме, јахте и авионе поседују фирме, које се налазе у другим земљама, најчешће пореским рајевима и офшор зонама.

Ко би онда могао бити на удару?

На удару би се нашли и политичари и политичка елита, зато што је врло тешко доказати коруптивна кривична дела ако немате снимака или сведока, а не крећете од имовинских карата и унакрсне прове-

Влада кочи рад Савета

На чему тренутно ради Савет и јесте ли коначно у пуном саставу?

Тренутно је готов извештај о власничкој структури, контроли и финансирању медија, на 160 страна. Радимо још неколико извештаја, о поступању Пореске управе, о субвенцијама у туризму, о субвенцијама за ремонт вагона, али све ради само шест чланова Савета. Још од октобра 2013. чекамо да Влада одбије или усвоји наш предлог о новим члановима, али то изостаје.

Значи ли то да Влада кочи рад Савета?

Очито да, и то сматрам својеврсним притиском.

У Савету кажете да 24 приватизације нису решене, упркос супротним тврдњама премијера. Шта ћете даље да предузмете?

Ти предмети нису завршени и Савет ће то непријатно питање и даље постављати. Не очекујемо 24 хапшења, али тражимо од Тужилаштва да одбаци кривичне пријаве или почне да поступа по њима. До сада адекватног одговора нема.

шта плаћају порез. На пример, станују у кући, а та кућа се води на тетку, возе скупа кола, а она се воде на братовљеву фирму... Следеће питање је одакле им то, да ли су они порески обвезници или не. Никад нисам разумела да два државна органа не сарађују блиско, а то су МУП и Пореска управа. Дођете са новим колима

у МУП да их региструјете и нико вас не пита одакле вам 80.000 евра да то купите. А притом нисте порески обвезник. То је толико лако да не разумем несарадњу.

Како то објашњавате, је ли то намера или незнање?

Дуго сам била убеђена да је све намера, а сада ми се чини да уз намеру има и пуно незнања и немара. То смо могли да чујемо и у вези са Фондацијом Драгице Николић, о којој су речене две неистине. Тако је Станислава Пак, саветница председника Републике, објаснила у једној емисији да се донаторима бави Агенција за спречавање прања новца. Ми немамо такву агенцију, имамо Управу која је обавештајно-финансијска служба. Даље је рекла да они контролишу износе изнад 600.000 динара, што је потпуна замена теза. Једино је тачно да у завршном рачуну Фондације неће морати да наводе имена донатора, ако не желе, али мислим да морал и част налажу да жена председника државе која је за годину дана прикупила необично високу своту новца у односу на друге фондациије са дугом традицијом, прва треба да објави те податке. Ако се плаши транспарентности, онда је оправдана сумња да ту нешто није у реду.

Порекло имовине се није испитивало ни у процесу приватизације, па је било пуно сумњивог капитала, од Нинија, Јоце Амстердама до Дарка Шарића, за кога се тврди да је власник педесетак фирми.

Да ли је то могло да се спречи?

Сигурно да је могло да се спречи. Али тада је из Владе поручивано да је свака инвестиција добродошла и да нећемо инвеститорима гледати у џепове одакле им новац. Јесу ли паре кржаве, од наркотика или од плјачке банке, то није било битно. Једино је било битно да се прода.

Који су били механизми за прање пара у приватизацији јер готово нико од тајкуна или криминалаца није куповао на своје име?

У већини случајева, приватизација се радила због добрих локација, некретнина, земљишта, а не због наставка производње. Ко је долазио да купује? Онај ко је имао пара или онај ко је имао информације. Новац је имала бивша политичка или економска елита, која је током ратних година опљачкала државу, као и квазибизнис елита, која је путем разних сумњивих послова са наркотицима, оружјем, људима, дошла до новца. Како су купо-

вали? Оснују неку фирму на дестинацији X, код које неће бити могућа адекватна и брза контрола, онда та фирма оснује другу, трећу, четврту и онда она купи фирму у Србији. Други начин је да су за њих куповали људи одавде - њихове рачуновође, саветници, адвокати...

Да ли је данас могуће утврдити те токове новца, преко везаних фирми, и рецимо јасно открити иза чега стоји Дарко Шарић, за кога је ЦИНС утврдио да је купио више од 50 фирми?

Морал и част налажу да жена председника државе која је за годину дана прикупила неоично високу своту новца у односу на друге фондациије са дугом традицијом, прва треба да објави те податке. Ако се плаши транспарентности, онда је оправдана сумња да ту нешто није у реду.

Наравно да је могуће. Ако су истраживачки новинари ЦИНС-а открили везе офшор компанија у САД, у Делавере, са неким овдашњим адвокатима и њиховим клијентима, једим се од помисли да то није доступно Тужилаштву. Питање је шта радимо са том информацијом и да ли желимо то да решимо. Токови новца могу да се испрате. Тачно је да што више дестинација промени новац, то је теже, али не и немогуће. Потребна је политичка воља, ресурси и међународна сарадња. Ако не ради те тако, не знате језик, или вам информације цуре, онда ми сами, од Калемегдана до Славије, не можемо да пратимо токове новца. Ту можемо да пратимо само бус-плус карту.

Помињало се да је Шарићев капитал и у Мишковићевом Белвилу. Зашто немамо одговор државе на то и је ли то могуће утврдити?

Могуће је утврдити, а зашто није, опет је питање за специјалног тужиоца.

Има још примера, попут куповине Политике и Новости, код којих је остало нејасно ко је уложио и колико новца - Беко, немачки WAC или Станко Суботић?

Јасно је да за поједине медије немамо транспарентну власничку структуру. У неким имамо полутранспарентну, где је званично власник X, а сви знамо да је Y. Тако је рецимо Миломир Марић на ТВ Хепи замолио Војислава Шешеља да не прави проблем газди телевизије, Пецонију, а њега нема у власничкој структури. Кад причамо о *Полицији* и *Новостима*, сигурна сам да држава може једноставно да утврди ко је власник. Код *Новости* је невероватно да још нема одговора на кривичну пријаву Савета и да држава толико дуго не успева да утврди правог власника. То је једино могуће ако се плаћало кешом, јер тада трагова нема. Али пошто се ради о 24 милиона евра, мало ми је вероватно да се то десило на ћошку код Кивецца, са торбом пуном пара.

У четири пропале банке бизнисмени, попут Богичевића и Перчевића, добијали су кредите без адекватног обезбеђења. Може ли се том новцу ући у траг?

Јасно је да је новац извлачен и држава може апсолутно да утврди где је новац отишао. То је једноставно пратити, да ли је отишао на офшор рачуне, на рачуне повезаних фирми, на отплате старих кредита и слично. Али овде имамо замену тезе. Аболиција сектора контроле НБС је фасцинантна, па се сад чак мења и закон тако да они буду ослобођени одговорности. Давање кредита без адекватних контрола је искључива одговорност Извршног и Управног одбора банке и даље контролног органа НБС. Не видим одговорност оних који су узимали кредит, осим ако нису манипулисали финансијским извештајима, што је кривично дело. Али овде се говори о таквим износима кредита за које сте морали знати да нешто није у реду. Кад грађанин дође да му одобре дозвољени минус провере су веће. Банкарски службеник је сигурно знао да то препозна, а одговорност је на кредитном одбору. Ако је било утицаја политичара на чланове кредитног одбора, доказа ће бити само ако неко проговори о томе у форми заштићеног сведока. Верујем да спрега постоји, али се не може доказати докле год је неко спреман да робија у туђе име. **18771**